

**1. Abaújszántó határa**(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **Ő, B**

2013. október 4–14. között, előzetes régészeti dokumentáció keretében a Herman Ottó Múzeum a Szerencsi kistérség ivóvízellátását célzó beruházáshoz kapcsolódóan (KEOP-1.3.0/09-11-2011-0046 azonosító számú projekt) terepbejárást végzett. A felszíni kutatás Abaújszántó, Tállya, Szerencs, Taktabáj, Csobaj, Tarcal és Tokaj területét érintette. Legnagyobb részben késő bronzkori, kisebb mennyiségben neolitikus, római császárkori és középkori lelőhelyeket azonosítottunk.

*Alsó-rét 1. lelőhely (KÖH 88511):* Tállya és Abaújszántó között található, a köztől Ny-ra, a vasút közvetlen közelében, annak kanyarulatában az Alsó-rét dülő K-i szélén. A területen mezőgazdasági művelés folyik; a már megázott, beszántott talaj jó látási viszonyokat biztosított. 120×60 m-es területen szórványosan őskori kerámia töredékeket és kőeszköz nyersanyagot gyűjtöttünk.

*Alsó-rét 2. lelőhely (KÖH 88513):* Tállya és Abaújszántó között található, a köztől Ny-ra, a vasút közvetlen közelében, annak kanyarulatától kissé D-re, az Alsó-rét dülő K-i szélén. A területet legelőként hasznosítják, így terepbejárást csak a vízvezeték előkészített nyomvonalán és környezetében lehetett végezni, ami rossz látási viszonyokat biztosított. 100×60 m-es területen szórványosan késő bronzkori kerámia töredékeket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Csengeri Piroska, Hajdú Melinda, Nagy Zoltán, Galkó József, Gyárfási József.

TÓTH KRISZTIÁN

**2. Alsózsolca, Simárd-dűlő (KÖH 54683)**(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **B**

2013. július 1–5. között próbafeltárást végeztünk Alsózsolca község határában a tulajdonos, Visi József kérésére, aki agyagbányát kívánt nyitni a területen. A munkálatok célja az ismert lelőhely kiterjedésének, határának megállapítása, valamint az azonosítás során esetlegesen előkerülő régészeti jelenségek dokumentálása volt. Az Alsózsolca közigazgatási határán belül (az itt működő szélérőmű tornyának D-i tövében), Simárd földrajzi elnevezésű területen található lelőhelyet több lapályos rész és az egykori Bársonyos-ág tagolja. Az előkerült jelenségekről ún. földdokumentációt készítettünk (fotózás, felszíni leírás, GPS-sel történő bemérés, az előkerült leletanyag összegyűjtése). Megelőző feltárássra nem került sor, a kutatószondák visszatemetéséről a beruházó gondoskodott. A lelőhelyet összesen 25 kutatóárok nyitásával vizsgáltuk meg: 12 árok esett a Ny-i (úthoz közelebbi), 13 pedig a középső lelőhelyrészre. A K-i terület próbafeltárássra – annak felszíni intenzitása miatt – nem került sor. Munkánk során összesen 50 régészeti jelenség feltárását figyeltük meg, melyek a késő bronzkor időszakába sorolhatóak. Bolygatás miatt egy urnát tartalmazó objektumot feltártunk (S8), melyben hamvakat nem találtunk.

Munkatársak: Hajdú István, Kalászdí György, Páll Gergely.

HAJDÚ MELINDA

**3. Anarcs, Kossuth L. u.**

(Református templom környéke)

(KÖH 59036)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) **Á, Kk?**

2012. június 11–12-én a címben jelzett területen végeztünk rövid kis ásatást. Ennek előzménye az volt, hogy az anarcsi középkori templom telkén (Kossuth út 37.), a Községi Ház bővítéséhez szakfelügyeletet írtak elő. A bővítéshez kapcsolódóan kiásott sávalapozások régészeti szempontból negatívak voltak. Ennél lényegesebb volt azonban, hogy a bővítés során az épület É-i fele alatt egy 50 m<sup>2</sup>-es pince került kialakításra, 240 cm mélységben. Ennek során megpróbáltuk külön szedetni a humuszt, s csak ennek megnézése után kiszedetni a maradék talajt. A körülmények nem voltak ideálisak (110–120 cm vastag humusz, sok újkori beásás, 50 cm széles, körmös kanál), ennek ellenére az első nap Almássy Katalin régész két objektumfoltot figyelt meg. Az 1. objektum egy ovális, Ny felé mélyülő Árpád-kori gödörnek bizonyult, melynek Ny-i végét egy újkori beásás pusztította el. Betöltése faszénzsemcsés, szürke. Oldala ívelt, a gödör lefelé erősen szűkül. ÉNy-i felébe egy kis kerek gödröcske mélyült. Mélysége 10 cm, átmérője 30 cm körüli. Az egész gödör megmaradt átmérője 82×80 cm, m 10–30 cm. Leletanyaga késő Árpád-kori kerámia. Ettől É-ra, mintegy 60 cm-re egy másik – késő Árpád-kori, de inkább későbbi – gödröt bontottunk ki (2. obj.). Ny-i és K-i felét egy-egy újkori beásás pusztította el, míg É-i végét az alapárók pusztította el. Betöltése szürkésbarna, sárga szemcsével keverve. Alakja eredetileg kelek, fala ívelt, alja lapos. Átmérő 175×110 cm, mélység 30 cm. Leletanyaga: korongolt alj, Árpád-kori kerámia, téglatöredékek, állatesont. A területen további szórvány Árpád-kori kerámia is előkerült, objektumok nélkül. A pince ásása során, É-i falának Ny-i végében egy Ny–K tájolású sír – minden bizonnyal a templom körüli temető egyik legszélső sírja – jelentkező metszetben, mintegy 130 cm-es mélységben. Rábontani, kibontani életveszély miatt nem lehetett. Előkerülése után a környezete be is suvadt. A további földmunkák nem érintették a sírt, így csak fényképet készítettünk róla. A dokumentálás és a pince kiásása után levonultunk a területéről.

Munkatárs: Kiss László rajzoló.

JAKAB ATTILA

**4. Andornaktálya, Gyilkos**

(KÖH 48228)

(Heves megye) **Pa**

A Gyilkos-tető az Andornaktálya községtől K-re kb. 1,5 km-re levő, a Mezőkövesdre vezető műút feletti legnagyobb kiemelkedés. Tengerszint feletti magassága 227,6 m. Szinte az egész tető szőlőművelés alatt áll. A lelőhelyet a 2000-es évek elején Béres Sándor fedezte fel. 2004-ben Zandler Krisztián végzett terepbejárásokat,<sup>1</sup> majd az addig előkerült, kizárólag pattintott kövekből álló, gazdag leletanyagot az Eger környékének paleolitikumáról írott szakdolgozatában (ELTE, Budapest 2006) kiértékelte, s a korai felső paleolitikus Aurignacien kultúrához sorolta.

2013 augusztusában kéthetes tervásatást végeztünk a lelőhelyen, az Eger környékén lengyel–magyar együttműködésben 2002 óta zajló kutatás programjába illeszkedve. A feltárás

<sup>1</sup> RKM 2004, 168–169.

elsődleges célja a felszínről megismert leletanyag stratigráfiai és kronológiai helyzetének a tisztázása volt. Mivel a terepbejárás megfigyelések szerint a leletek a 77-2061 sz. háromszögletes pont körül koncentrálnak, három 2×1 m-es szondát nyitottunk a pont körül D-i, Ny-i és É-i irányban. Ezekon kívül a magassági pont vonalában a szőlősorok D-i és É-i végén is kiástunk egy-egy 2×1 m-es szondát, hogy a dombtető rétegtani metszetét megismerjük. A szondákban a 130 cm vastag rétegsor egységes volt: a mezőgazdasági művelés mintegy 50 cm-ig bolygatta meg a talajt, alatta barnás színű üledék következett (valószínűleg paleotalaj), amelynek az alján a riolittufa alapkövet málladéka jelentkezett. A rétegsor elég jó egyezést mutat a Gyilkos-tetőtől Ny-ra található Andornaktálya, Zúgó-dűlőn feltárt rétegsorral. Az üledékekből mintavételezés történt szedimentológiai vizsgálatok céljából.

A szondákból előkerült csekély számú leletanyag a felszínről megismert iparba beleillik, ám kizárólag 25–50 cm-es mélység között, azaz a szántás által bolygatott szintben volt. Az ásatás idején, a szőlő területén a sorok között felszíni gyűjtést is végeztünk, amely nagy mennyiségű pattintott kőanyagot eredményezett. Ez is arra enged következtetni, hogy a leletanyag felszínközeli helyzetben található.

MESTER ZSOLT

## 5. Apc, Berekaljai sóderbánya (KÖH 49379) (Heves megye) R

Régészeti szakfelügyelet során 2013 októberében az apci hulladéklerakó vízelvezető árkaiknak és vízgyűjtőjének a kiásását kellett a Dobó István Vármúzeumnak ellenőriznie. Az árok átlagosan 70 cm széles és 70–80 cm mély volt. A beruházás szinte kizárólagosan feltöltött földet érintett a vízgyűjtő területén, több helyen előkerültek a korábbi lerakónál deponált hulladékok.

Az árok kiásásakor az egyik részén nagyobb számban rézkori kerámiatöredékek kerültek elő. A felszín megtisztítása után objektumfolt nem rajzolódott ki, feltételezhetően egy gödör felső részét érintette a gépi munka. A földmunkák mélyebben nem folytatódtak, így a leletek összegyűjtése, illetve a jelenség dokumentálása után nem tártuk fel az objektumot. A hulladéklerakó K-i oldalán a későbbiekben indokolt a régészeti szakfelügyelet más földmunkánál is a területen, mivel kb. 50–70 cm-től régészeti korú jelenségek várhatók.

TÓTH ZOLTÁN

## 6. Aszaló határa (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, R, Kö

A „Halmaj és térsége vízminőség-javító program” c. projekthez kapcsolódó előzetes régészeti dokumentáció I. fázisa kapcsán 2012. március 1-jén tartottunk terepbejárást a kijelölt 11 km hosszú nyomvonalon. Az első szakasz a szikszói Vízműtől Aszalóig tartott, melynek során megállapítottuk, hogy a terület nagy részét szántóként hasznosítják.

*Gyalog-legelő (KÖH 90631):* egy kb. 400 m hosszú neolitikus lelőhelyet figyeltünk meg, mely a felszíni leletanyag alapján intenzív, paticsfoltos volt.

*Kender-földek (KÖH 90629):* őskori (neolitikum, rézkor) és középkori lelőhelyet határoltunk le.

Munkatársak: Gál Viktor, Kalli-Tutkovics Eszter, Kalli András, Miskolczi Melinda, Nagy Zoltán.

HAJDÚ MELINDA

## 7. Attala határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, V, Ró, Á, Kö, I

Április 15. és július 3. között végeztem Attala község szennyvízcsatornázásnak régészeti felügyeletét (a szerződés megkötésének idejére a belterület egy részének kivitelezése elkészült). A falutól D-re, a Kapossal párhuzamosan, Kapospuláig lefektetett nyomóvezeték 4 lelőhelyet érintett. A felügyelet idején terepbejárást is végeztem a falu határában.

*Alsórét (KÖH 72509):* A vasúti megállótól K-re, a vasúttól D-re, mély fekvésű területen, 4 vaskori gödör került elő.

*Káposztás (KÖH 72507):* Az attalai vasúti megállóhoz vezető út Ny-i felén, a nyomóvezeték kidobott földjében néhány középkori, valamint egy-egy őskori és római kerámiát találtam. Az árokban talált egyetlen objektumból nem került elő lelet.

*Kenderföldek (KÖH 23025):* Április 26-án felkerestem a falu középkori templomának helyét, amelynek csekély felmenő falai alapján 1990-ben Tóth Endre felfedte az alaprajzot. A templom a falutól ÉK-re, az Attala-Inámi-vízbe Ny-ról torkolló kisebb víz D-i felén húzódó dombvonulat legmagasabb pontján, erdős, ligetes területen fekszik. A hajófalak több m hosszan a felszínen vannak, az É-i kb. 8, a D-i kb. 4 m hosszán követhető. A Ny-i fal és a D-i hajófal csatlakozása is felismerhető, ellenben a vállból és a szentélyből semmi sem látszik. A hajófalak külső falsíkjai a domb felszínébe simulnak, a belső falsíkok ellenben néhány 10 cm-re lemélyednek, a D-i hajófal belső síkja egy helyen kb. 60–70 cm-re is. Feltehető, hogy helyenként a felmenő fal alsó néhány 10 cm-e is megmaradt. A magas aljnövényzet miatt a felszínen leleteket nem találtam. A középkori település nyomait a templomtól D–DNY-ra húzódó szántóföldön azonosítottam kb. 350 m hosszúságban, de bizonyára a templomnak helyet adó fedett terület alatt is ott húzódik. A templomfalak állagának védelme érdekében indokolt lenne azok mielőbbi betakarása.

*Községi rét (KÖH 72513):* A határ DK-i részén található, mély fekvésű lelőhelyen egyetlen, ismeretlen korú gödröt bolygattak meg.

*Rákóczi utca (KÖH 84597):* A 49. sz. előtti bekötés kidobott földjében két Árpád-kori cserepet találtam, objektum nem mutatkozott. A házaktól Ny-ra, az Attala-Csomai határárokkal párhuzamos szántón, kb. 400 m hosszan, közepes sűrűségben, főként római cserepeket találtam, a lelőhely D-i végén pedig néhány középkorit is. A bekötésben talált kerámiatöredékek bizonyára a középkori lelőhely K-i szélét jelzik.

*Szentiványi-kút (KÖH 84599):* Szentivánpusztától K-re, az Attala-Csomai határárok Ny-i felén, a pusztára vezető út É-i felén, poros vetésben néhány jellegtelen őskori cserepet találtam.

*Vasút melléke (KÖH 72511):* A nyomvonal első nagyobb kiemelkedésén Árpád-kori telep részletét érintették, egy kemencét és egy házat, valamint egy gödröt dokumentáltam.

K. NÉMETH ANDRÁS